

Πάτε καλά, έχετε όμως ακόμα δρόμο

ΚΡΙΣΤΙΝ ΛΑΓΚΑΡΝΤ: Σήμερα η Κύπρος βρίσκεται σε μια πολύ ισχυρότερη θέση σε σύγκριση με πέρυσι

Των Δωρίτας Γιαννακού
dorita@phileleftheros.com

και Θεανώς Θεοπούλου
theano@phileleftheros.com

Τα εύσημα στην Κύπρο για όσα πέτυχε μέχρι σήμερα στον ένα χρόνο μετά τις αποφάσεις του Eurogroup και την έναρξη της σε μνημονιακό πρόγραμμα, δίνει η Κριστίν Λαγκάρντ, γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ). Σήμερα η Κύπρος, αναφέρει χαρακτηριστικά, «βρίσκεται σε μια πολύ ισχυρότερη θέση σε σύγκριση με πέρυσι. Για παράδειγμα, η πρόοδος στην ανακεφαλαιοποίηση και την αναδιάρθρωση των τραπεζών και των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων έχει ήδη επιφέρει μια αίσθηση σταθερότητας στο οικονομικό σύστημα. Οι δημοσιονομικοί στόχοι επιτεύχθηκαν με άνετα περιθώρια καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένου και του πρώτου τριμήνου της φετινής χρονιάς. Έχουν γίνει επίσης βήματα για τη δρομολόγηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων στο κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας, στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και στη φορολογική διοίκηση».

Παράλληλα όμως είναι και προειδοποιητική ως προς τις προκλήσεις που εξακολουθούν να υπάρχουν και στο τι πρέπει να γίνει. «Η οικονομία βρίσκεται ακόμη υπό το βάρος του υψηλού χρέους. Υπάρχουν πολλά πράγματα που πρέπει να γίνουν ακόμη, και η πιστή και έγκαιρη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων θα είναι ουσιαστικής σημασίας για την επιστροφή της ανάπτυξης και των θέσεων εργασίας στην Κύπρο», σημειώνει.

Πώς βλέπετε την πορεία του οικονομικού προγράμματος έναν χρόνο μετά το ξεκίνημά του;

Αξιίζουν συγχαρητήρια στην Κύπρο για την εντυπωσιακή της απόδοση στο πρόγραμμα. Αδιαμφισβήτητα ο χρόνος αυτός ήταν πολύ δύσκολος, απαιτώντας σοβαρές θυσιές από την κοινωνία, ώστε να προσαρμοστεί στις νέες και δύσκολες συνθήκες. Όμως η αποφασιστικότητα του κυπριακού λαού να αντιμετωπίσει τάχιστα την κρίση και να προχωρήσει προς τα εμπρός συνεισέφερε σημαντικά στο γεγονός ότι σήμερα η Κύπρος βρίσκεται σε μια πολύ ισχυρότερη θέση σε σύγκριση με πέρυσι.

Για παράδειγμα, η πρόοδος στην ανακεφαλαιοποίηση και την αναδιάρθρωση των τραπεζών και των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων έχει ήδη επιφέρει μια αίσθηση σταθερότητας στο οικονομικό σύστημα, γεγονός που επέτρεψε την πλήρη απελευθέρωση στις ροές των εσωτερικών πληρωμών. Οι δημοσιονομικοί στόχοι επιτεύχθηκαν με άνετα περιθώρια καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένου και του πρώτου τριμήνου της φετινής χρονιάς. Έχουν γίνει επίσης βήματα για τη δρομολόγηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων στο κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας, στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και στη φορολογική διοίκηση.

Παρόλα αυτά, η ανεργία εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλή και υπάρχουν πολλές δυσκολίες. Η ύφεση υπήρξε χαμηλότερη απ' ό,τι είχε προβλεφθεί, όμως η ανάκαμψη θα είναι μόνο σταδιακή. Η οικονομία βρίσκεται ακόμη υπό το βάρος του υψηλού χρέους. Υπάρχουν πολλά πράγματα που πρέπει να γίνουν ακόμη, και η πιστή και έγκαιρη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων θα είναι ουσιαστικής σημασίας για την επιστροφή της ανάπτυξης και των θέσεων εργασίας στην Κύπρο.

Τρεις προκλήσεις

Ποια είναι τα επόμενα βήματα που πρέπει να κάνει η κυπριακή Κυβέρνηση για να βάλει την οικονομία στο σωστό δρόμο;

Για την αποκατάσταση της ανάπτυξης και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας βλέπουμε ότι υπάρχουν τρεις σημαντικές προκλήσεις μπροστά μας. Η πρώτη είναι η εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος ώστε να ξαναρχίσει η χρηματοδότηση των επενδύσεων. Ένα σημαντικό στοιχείο προς την κατεύθυνση αυτή είναι η μεταρρύθμιση του πλαισίου για τις πτωχεύσεις, ώστε δρομολογηθούν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ δανειοληπτών και δανειστών για την αναδιάρθρωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επίσης, οι εποπτικές αρχές πρέπει να εντατικοποιήσουν την παρακολούθηση των τραπεζικών δράσεων για την είσπραξη και την αναδιάρθρωση των οφειλών.

Μια δεύτερη πρόκληση είναι η διατήρηση της υγείας των δημόσιων οικονομικών. Υπήρξε θετική πρόοδος στον τομέα αυτό και θα πρέπει να διατηρηθεί η συνετή εκτέλεση του προϋπολογισμού, λόγω της συνεχιζόμενης ύπαρξης υψηλών κινδύνων. Θα χρειαστούν περισσότερες προσπάθειες για να εναρμονιστούν τα έσοδά με τις δαπάνες και για να διασφαλιστεί η σταδιακή μείωση του πολύ υψηλού δημόσιου χρέους.

Η τρίτη και τελευταία πρόκληση είναι η ενίσχυση των θεσμών για να βοηθηθεί ο δημόσιος τομέας στην κάλυψη των αναγκών του κυπριακού λαού. Για παράδειγμα, υπάρχει μεγάλο περιθώριο για τη βελτίωση της διαχείρισης των κοινωνικών παροχών. Όμως, οι Αρχές χρειάζεται να αναδιπλασιάσουν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και για να διασφαλίσουν ότι το φορολογικό βάρος διανέμεται ισομερώς. Επίσης, τα παραδείγματα που έχουμε από άλλες χώρες δείχνουν ότι οι ιδιωτικοποιήσεις μπορεί να βοηθήσουν στη μείωση του δημόσιου χρέους και στην προώθηση των τόσο αναγκαίων ξένων επενδύσεων, καθιστώντας παράλληλα την οικονομία πιο αποτελεσματική, γεγονός που σε τελευταία ανάλυση είναι προς όφελος όλων των Κυπρίων.

Αρκετά τα €10 δισ.

Πιστεύετε ότι η Κύπρος μπορεί να χρειαστεί περαιτέρω οικονομική βοήθεια στο μέλλον;

Αναμένουμε ότι η διαθέσιμη οικονομική στήριξη από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης και το ΔΝΤ, που ανέρχεται σε €10 δισ. σε διάστημα τριών ετών, θα είναι επαρκής για να σταθεί η Κύπρος πάλι στα πόδια της. Όμως, η Κύπρος πρέπει να κάνει κι αυτή αυτό που πρέπει και να εφαρμόσει πολιτικές στο πλαίσιο του προγράμματός της για να αντιμετωπίσει τις υπόλοιπες αδυναμίες και για να μειώσει την τρωτότητα της οικονομίας σε κραδασμούς. **Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΔΝΤ, πότε θα μπο-**

ρείσει η Κύπρος να επιστρέψει στις αγορές και να επιτύχει ανάπτυξη;

Ένας από τους απώτερους στόχους του προγράμματος είναι να φθάσει η Κύπρος σε θέση που να μη χρειάζεται διεθνή οικονομική βοήθεια και να μπορεί να χρηματοδοτείται από τις αγορές. Αναμένουμε ότι θα αρχίσει μια μικρή οικονομική ανάπτυξη την επόμενη χρονιά, και ότι ακολούθα θα υπάρξει μια σταδιακή ανάκαμψη η οποία θα φτάσει μακροπρόθεσμα στο 2% βασισμένη ότι θα συνεχιστεί η εξομάλυνση των συνθηκών στις αγορές.

Έχουμε τελειώσει με τα βαριά μέτρα στην Κύπρο, ή θα πρέπει ο κόσμος να είναι έτοιμος για περισσότερους φόρους και μεταρρυθμίσεις στα επόμενα δύο χρόνια του προγράμματος;

Η Κύπρος πρέπει να συνεχίζει να κτίζει πάνω στην πρόοδο και στην επιτυχία που σημειώθηκε την περασμένη χρονιά. Οι ισολογισμοί των τραπεζών πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω, και στο πλαίσιο

αυτό η μεταρρύθμιση του πλαισίου για την αναδιάρθρωση των οφειλών αποτελεί στοιχείο ζωτικής σημασίας προς την κατεύθυνση αυτή. Όπως συμφωνήθηκε στην αρχή του προγράμματος, θα χρειαστούν πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα σε μεσοπρόθεσμη βάση για την εναρμόνιση των δημόσιων δαπανών με τα δημόσια έσοδα. Αυτό θα βοηθήσει στη μείωση του χρέους και θα διασφαλίσει τη διατήρηση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών.

Μη εξυπηρετούμενα

Ανυποκειτό ΔΝΤ για το γεγονός ότι οι τράπεζες δεν διαθέτουν κάποια νομικά εργαλεία για την είσπραξη των μη εξυπηρετούμενων δανείων; Γιατί αργεί τόσο πολύ η σχετική νομοθεσία;

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, η αξία των οποίων ανέρχεται στο 160% του ΑΕΠ ή που εκπροσωπούν το 50% όλων των τραπεζικών δανείων, αποτελούν ένα σημαντικό βάρος για την κυπριακή οικονομία. Εφόσον οι ισολογισμοί των τραπεζών εξακολουθούν να επιβαρύνονται με τα δάνεια αυτά, οι τράπεζες δεν μπορούν να επικεντρωθούν στην παροχή νέων χρηματοδοτήσεων για την οικονομία. Και χωρίς χρηματοδότηση, οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να λειτουργήσουν, να κάνουν επενδύσεις ή να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Για το λόγο αυτό, η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος είναι

Προστασία κύριας κατοικίας με διαφάνεια και εφικτές λύσεις

Ποια είναι η γνώμη σας για την προστασία της πρώτης κύριας κατοικίας στην Κύπρο;

Αυτό είναι ένα σημαντικό θέμα το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί μέσα στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του πλαισίου για την αναδιάρθρωση των οφειλών. Από τη μια μεριά η μεταρρύθμιση των οφειλών, από τη άλλη μεριά η μεταρρύθμιση πρέπει να αποβαρύνει τα άτομα τα οποία μπορούν να πληρώσουν από το να επιλέξουν να μην πληρώσουν, μια τακτική η οποία βαρύνει όχι μόνο τις τράπεζες αλλά όλο τον κόσμο. Όπως ανέφερα προηγουμένως, αυτό απαιτεί καλύτερες διαπραγματεύσεις από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, περιλαμβανομένης της πλήρης δημοσιοποίησης της οικονομικής κατάστασης των δανειοληπτών και την επαρκή εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας από τους δικαστές.

απόλυτα ουσιαστικής σημασίας όχι μόνο για τις τράπεζες, αλλά και για τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους.

Πώς μπορούν να μειωθούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια; Υπάρχουν αρκετά εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι τράπεζες έχουν δρομολογήσει πολιτικές και εξειδικευμένες μονάδες για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Οι εποπτικές αρχές παρακολουθούν τη δυνατότητα των τραπεζών και τη σχετική πρόοδο στις εισπράξεις αυτών των δανείων. Παράλληλα, καταρτίζεται ένα νομικό πλαίσιο για την αναδιάρθρωση των οφειλών κατά τα πρότυπα διεθνών βέλτιστων πρακτικών ώστε να δοθούν κίνητρα για να διευκολυνθεί η αναδιάρθρωση των οφειλών. Όσο πιο νωρίς ολοκληρωθούν αυτές οι ενέργειες, τόσο πιο νωρίς θα αρχίσουν να αποδίδουν οφέλη στην απασχόληση και στην ανάπτυξη.

Σε τελική ανάλυση, η επίλυση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι θέμα επίδειξης καλής πίστης εκ μέρους όλων των μερών. Οι δανειολήπτες είναι υπεύθυνοι για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους, και οι δανειστές πρέπει να συνεργαστούν ενεργά και εποικοδομητικά με τους βιώσιμους δανειολήπτες οι οποίοι αντιμετωπίζουν πραγματικές δυσκολίες ώστε να βρεθούν λύσεις που καθιστούν εφικτή την αποπληρωμή.

Καμία μέχρι στιγμής αρνητική επίπτωση στην Κύπρο λόγω της ουκρανικής κρίσης

Πώς επηρεάζει την Ευρώπη και την Κύπρο η κρίση στην Ουκρανία;

Οι γεωπολιτικές εντάσεις ανάμεσα στην Ουκρανία και τη Ρωσία μπορούν δυνητικά να επηρεάσουν ορισμένες αναδυόμενες οικονομίες και τις γειτονικές χώρες, και φυσικά τις οικονομίες της ίδιας της Ουκρανίας και της Ρωσίας. Αυτό συμβαίνει κυρίως γιατί μπορεί να μειωθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών. Πρέπει να σημειωθεί ότι η οποιαδήποτε επίπτωση θα γίνονταν αισθητή κυρίως στην εγγύς περιοχή λόγω των ισχυρών δεσμών με την Ουκρανία και τη Ρωσία στους τομείς του εμπορίου, των επενδύσεων και της μεταφοράς εμβασμάτων. Για τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, επειδή

η Ρωσία προμηθεύει περίπου το ένα τρίτο του φυσικού αερίου της Ευρώπης, οι διαταραχές στον εφοδιασμό θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις και στους παραγωγούς και στους καταναλωτές, ιδιαίτερα αν διαρκέσουν για μεγάλες χρονικές περιόδους.

Όσον αφορά στην Κύπρο, αν και γεωγραφικά η χώρα δεν βρίσκεται κοντά στη Ρωσία, διατηρεί όμως μαζί της ισχυρούς εμπορικούς και επενδυτικούς δεσμούς. Ένα πέμπτο των συνολικών εξαγωγών της Κύπρου πηγάζει στη Ρωσία, ιδιαίτερα στον τομέα των τουριστικών υπηρεσιών, και οι μεγάλες επενδυτικές ροές μεταξύ Κύπρου και Ρωσίας δεικνύουν μια σημαντική παρουσία ρωσικών εταιρειών, οι οποίες είναι καταχω-

ρημένες στην Κύπρο και οι οποίες χρησιμοποιούν τις κυπριακές εμπορικές υπηρεσίες. Μια οικονομική επιβράδυνση και μια νομισματική υποτίμηση στη Ρωσία, καθώς και ο επαναπατρισμός ρωσικών επιχειρήσεων θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στον τουρισμό και στην παροχή εμπορικών υπηρεσιών στην Κύπρο, που με τη σειρά τους θα μπορούσαν να θέσουν εμπόδια την οικονομική ανάκαμψη. Μέχρι στιγμής δεν έχουμε παρατηρήσει οποιαδήποτε αρνητική επίπτωση, όμως παρακολουθούμε από κοντά τις σχετικές εξελίξεις.

Το Διεθνές Ταμείο παρακολουθεί από κοντά τις σχετικές εξελίξεις

Κύπρου πηγάζει στη Ρωσία, ιδιαίτερα στον τομέα των τουριστικών υπηρεσιών, και οι μεγάλες επενδυτικές ροές μεταξύ Κύπρου και Ρωσίας δεικνύουν μια σημαντική παρουσία ρωσικών εταιρειών, οι οποίες είναι καταχω-

Χρειάζεται μεγαλύτερη νομισματική χαλάρωση στην Ευρωζώνη

Ποιες είναι οι προδοκίες σας για την οικονομία της Ευρωζώνης;

Η ζώνη του ευρώ επιτέλους βγαίνει από την ύφεση και προβλέπουμε ότι θα υπάρξει μια ήπια οικονομική ανάκαμψη το 2014 λόγω μικρότερων δημοσιονομικών βαρών, μεγαλύτερης εξωτερικής ζήτησης και μιας σταδιακής βελτίωσης στις συνθήκες δανεισμού στον ιδιωτικό τομέα. Όμως, ο πληθωρισμός είναι ανησυχητικά χαμηλός, η ανεργία βρίσκεται σε απαράδεκτα υψηλά επίπεδα και ο χρηματοπιστωτικός κερματισμός εμμένει. Αυτή η ζημία από την κρίση -υψηλή ανεργία, μεγάλες οφειλές και χαμηλός πληθωρισμός- μπορεί να διορθωθεί μόνο με μια πολύ πιο ισχυρή ανάπτυξη. Πρέπει να γίνει επεκέντρωση σε τέσσερις συμπληρωματικούς τομείς: πιο διευκολυντική νομισματική πολιτική, ισορροπημένες και αξιόπιστες δημοσιονομικές στρατηγικές, σταθερή εφαρμογή μιας τραπεζικής μεταρρύθμισης και μια τραπεζική ένωση και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες προωθούν την ανάπτυξη.

Επίσης, πώς σκοπεύει το ΔΝΤ να αντιμετωπίσει τα υψηλά ποσοστά ανεργίας στην Ευρωζώνη;

Η ανεργία είναι πολύ ανησυχητικό θέμα. Τα ποσοστά της ανεργίας στους νέους και στους μακρόχρονα άνεργους βρίσκονται σε πάρα πολύ υψηλά επίπεδα σε πολλές χώρες της Ευρωζώνης. Δεν υπάρχει κάποια πανάκεια για έναν

καλύτερο τρόπο δημιουργίας θέσεων εργασίας, όμως ξέρουμε ότι η αύξηση της απασχόλησης έρχεται με την οικονομική ανάπτυξη. Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά μια ποσοστιαία μονάδα στις προηγμένες χώρες αναμένεται να μειώσει την ανεργία εκεί κατά μισή ποσοστιαία μονάδα, ξεναδίνοντας απασχόληση σε 4 εκατομμύρια εργαζόμενους. Θεωρούμε επίσης ότι είναι ουσιαστικής σημασίας να στηριχθεί η ζήτηση. Προς την κατεύθυνση αυτή,

χρειάζεται μεγαλύτερη νομισματική χαλάρωση, ενώ μη συμβατικά μέτρα που στοχεύουν σε εξειδικευμένη δανειοδότηση θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη μείωση του χρηματοοικονομικού κερματισμού. Όπου είναι δυνατόν πρέπει να δρομολογηθεί μια δημοσιονομική προσαρμογή ώστε να αποφευχθούν οι βλαβερές επιπτώσεις στην ανάπτυξη. Επίσης, οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και στην αγορά των προϊόντων μπορούν να ενισχύσουν την ελαστικότητα, καθιστώντας τις οικονομίες πιο ανθεκτικές για την απορρόφηση μελλοντικών κραδασμών.

Τραπεζική ένωση

Πώς βλέπετε την πρόοδο στην τραπεζική ένωση στην Ευρώπη; Πότε θα αισθανθεί τα οφέλη της ο λαός και ποια θα είναι τα οφέλη για τις χώρες από την ένωση αυτή;

Μια τραπεζική ένωση μπορεί να φέρει μεγαλύτερη ασφάλεια και σταθερότητα στο οι-

κονομικό σύστημα ολόκληρης της Ευρωζώνης, και αυτό είναι ουσιαστικής σημασίας για την πρόωπιση της ανάπτυξης και της ευημερίας. Επιτρέψτε μου να εξηγήσω. Πριν από την κρίση στην Ευρωζώνη, οι τράπεζες και τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα λειτουργούσαν με ευκολία ανάμεσα σε όλες τις χώρες, όμως το προστατευτικό πλαίσιο του συστήματος σταματούσε στα σύνορα της κάθε χώρας. Η μηχανοργάνωση της διασφάλισης της οικονομικής σταθερότητας -εποπτεία, εξυγίανση και ασφαλιστικές δικλίδες- είχαν βάση εθνική. Κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι κυβερνήσεις πολλών χωρών δεν μπορούσαν να παράσχουν έγκαιρες ή οικονομικά αποδοτικές λύσεις, ενώ το πλαίσιο αποδείχτηκε ανεπαρκές για την αντιμετώπιση των κινδύνων σε ολόκληρο το οικονομικό σύστημα της Ευρώπης. Αυτό είναι που πρέπει να αποφύγει μια τραπεζική ένωση.

Πρόσφατα σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος στην ενίσχυση του χρηματοοικονομικού πλαισίου στην Ευρώπη, ιδιαίτερα με τη δημιουργία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ) και του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (ΕΜΕ). Χαιρετίσαμε με ενθουσιασμό την πρόοδο αυτή. Βλέποντας προς το μέλλον, για να ενισχυθεί περισσότερο η τραπεζική ένωση, θα χρειαστεί ένας κοινός δημοσιονομικός προστατευτικός μηχανισμός, ώστε να εξασφαλιστούν επαρκείς πόροι για την απομόνωση και την αντιμετώπιση προβλημάτων σε συγκεκριμένες τράπεζες χωρίς την περαιτέρω επιβάρυνση των φορολογούμενων.